

LLETRES

La por dels Versàlia

Ana Fernández Álvarez

campanadas@telefonica.net

Negant els romàntics, *La literatura no ens salva de la realitat*, la recent oferta de Papers de Versàlia ens invita a compartir experiències i reflexions sobre la pulsio paorosa.

Novament, des de l'exquisit, aquest grup de poetes de la paraula i de la plàstica tiren endavant una *plaque* suggeridora i bella. Josep Maria Ripoll, amb *Crit*, *El Retorn* i *Cova*, versifica el temor sense dramatisme, però amb precisió i amb una oferta itinerant el·líptica, ja que, al primer poema la por ens situa a l'epidermis: *ni és meva la suor d'aquestes mans/ que, xopes de fredor, se'n van de mi*. Al segon, ja ens travessa: *És dintre meu on hi ha silencis*. I, al tercer, rebrota: *La cova transpira tot el meu dolor*. Josep Maria Ripoll no ens fa sentir, sinó que ens ubica i ens trasllada a l'indret domiciliari de la por per *extranyament* sensitiu.

Són poemes d'evocació plàstica. A *Crit* hi és el substantiu de Munch: *Jo només sóc un somni, sóc un altre/ sóc aquell que es fa crit, i no és tampoc/ un carrer aquest carrer, sinó la forma/ compacta i grisa que ha adoptat el crit*. També l'adjectiu expressionista aportat pels artistes del grup Brücke: *sense que arribi mai, perquè té el somni/ la vida pròpia que li confereix/ el tacte aspre, rugós, que palpo al mur*.

A *El Retorn* observem un clímax molt elaborat que combina ascendents i descendents amb els darrers mots de cada primer i darrer vers i uns encavalcaments constants. Aquí, la personificació del paisatge recrea la metamorfosi berniniana de Dafne: *És de dins meu d'on neix el bosc/ que, dens, estén branques com braços*. Recurs que torna a utilitzar als quartets de *Cova*: *Les mans que m'arpen se'm tornen arrels*.

Rodolfo Häsler, amb *Lima* i *Ciudad Juárez*, ens obre el paisatge sensible de la inseguretat i l'efimer: *Nada perdura con éxito infinito y la raíz de magia brota del espanto....* Ho fa amb la força del viatger impenitent i saberut que traspasa les atmosferes, quedant xop, però sense contaminar-se, capaç d'iròniques imatges com: *No podia imaginar el cielo cuya luna es un sombrero stetson blanco....* Textos poètics frescos i d'un dinamisme gens dramàtic, perquè ens descriu un estat que no guanya a l'individu, sinó que és pura experiència.

La sintètica oferta d'en Marcel Ayats comença amb una anàfora que sonoritza el desassossec: *Hi ha tants silencis (...) Hi ha tants vaixells (...) Hi ha tanta fosca (...) Hi ha tants batecs (...) Hi ha tants camins (...) Hi ha tant dolor (...) Hi ha tanta mort (...) Hi ha tanta feredat (...)*. Després, ens fa assaborir un prisma dodecàgon ple d'arestes punyents i hiperbòliques farcides de similis que personifiquen les ferides de la inquietud. La resta poemària és l'oferta d'una lletjor on paüra i mort són cosines: *Entre el no haver nascut/ i l'estar ja mort./ el càstig injust d'un miratge*.

Esteban Martínez recorre a l'analogia entre el despertar de cada dia i la lluita per la vida amb *No hay más luz atroz que la luz primera i Teoría fracasada del miedo*. En ambdós treballs es serveix d'antítesis i paradoxes precises: *¡Qué frío trae la luz!*, o metàfores com *Ver en el filo de una navaja la placenta gelatinosa de una imagen cinematográfica*, instal·lant-se en el difícil límit entre el barroquisme i l'elegància.

la primera paraula: tinc por

Papers de Versàlia, Núm. 8
Primavera 2011

JA COMERCIAL
ALEMANY

CENTRE DE JARDINERIA,
AGRICULTURA i FORESTAL
Tallers i serveis postvenda

Ctra. Barcelona, 22-26
Tel. 93 725 63 95
SABADELL

Jordi Trepà, classicista, evoca la mesura i el cànon contingut d'Ataràxies. En elles, personifica i erotitza l'inevitable, en una catarsi plena d'encavalcaments i imatges que afirmen la vida per sobre de qualsevol inquietud. Com Marcel Ayats, Trepà, amb la seva analogia Mort/Escacs, a manera bergmiana, tracta el tema com a trànsit inevitable, no com a una derrota, sinó com a una *niké*: *La vida és sempre abans que tota mort/ i té, per tant, gloriosa preeminència*. La seva poesia plasma una realitat escorredissa que mesura els moments del desassossec.

La fiesta del castigo, Con los ojos crecidos i El pacto són els poemes d'en Quilo Martínez. En ells manté el tò mític paisatgístic que el caracteritza: *Temblaban los caminos/ se abrazaban los dioses/ vomitaban ceniza los volcanes/ y rugían las entrañas de los montes*. El seus trops posseeixen una vella simplicitat que engolafra les oïdes. Al darrer poema, *El pacto*, es mostra més íntim i passa de la cosmogonia al reduït espai que folra la pell de l'ésser humà: Excel·lent!

José Antonio Aguado banalitza aparentment els temors amb dos efectuosos treballs, *Monitores de televisión* i *Mi nueva dieta*, amb un registre surrealista irònic i mordaç. En ells no deixa escapar l'ansia íntima i, menyspreant-la, prefereix emfatitzar els espants dels altres. Són versos cívics, socials: (...) *Groenlandia se hunde, el mundo se hunde/ Y mi cuerpo en esta bañera llena de lágrimas congeladas*.

L'anatomia de la por apareix als poemes d'en Josep Gerona: *Columna de la por vertebral, Pors que baixen i puguen i El fetge de la fotocòpia*. El primer és un rosari de vèrtebres, basat en recursos com la repetició, l'anàfora, l'antítesi o la paradoxa, que cerca, per mètrica, reconstruir la imatge gràfica d'un cal·ligràma hiperrealista. Al segon, on tampoc renuncia al format cal·ligràmic, en aquesta ocasió més tipogràfic que plàstic, opta per una mena de zooplàstia que empelta l'animal a la pell del temor: *L'aranya parca ni es despentina;/ de la greixada polít-*

ja de l'ascensor/ es deixa caure lentament a plom/ aterra en el pantà de les calaveres/ i fa niu al borrhissol dels clatells. El tercer treball és un ull bunyuelià ferotge i desprietat.

Francesc Reina, tendre i escatològic a la vegada: (...) *el parto,/ las babas,/ los escalones,/ y las enfermedades/ revuelven/ niños y mocos (...)*, es mostra més críptic que la resta, fent avançar els mots als nostres timpans com a gota malaia: *Si concibes,/ respiras,/ calientas,/ y destilas/ el caldo de los espejos*. També, als tercets del seu *Templo*, i com fa Aguado, opta per la denúncia i abandona la subjectivitat emocional de l'esperuguiment: *Dejarán la historia en manos de ceniza/ porque la sabia salud gramatical/ es el principio de los asesinos*. Reina economitza recursos, destil·lant ambre sintàctic.

Per últim, Xavier Grimau que, com si es tractés d'un mecano, construeix un edifici poètic constructivista, ple d'esglaons deshumanitzats que procuren produir-nos la sensació de l'abisme, però l'abisme del somni, no de la vigília. Pauses internes, algunes violentament construïdes amb una sola síl·laba per a un vers, guien el sentit semàntic de la seva poesia: *La ca-/ psa de mistos apagats/ dins el corral de les gallines/ i jo sóc esquelet/ la ca-/ lma abans de la tempesta*. Encavalcaments abruptes i sensoris d'una gran potència comunicativa.

Respecte a la part plàstica, és la segona vegada que Natividad Ayala s'encarrega de la portada, sempre fidel al seu minimalisme cistercenc, precís i rotund. El pes de la part il·lustrativa en aquesta ocasió recau en Pere Vidal, amb un treball fotogràfic molt suggeridor quant a la relació imatge/paraula, desenvolupant un argument que navega del micro al macro, mostrant la Realitat com si es tractés d'un especial espai orgànic. Per acompanyar a en Ripoll i a en Grimau opta, sota paràmetres conceptuals, per l'evident realista. Per a Häsler i Ayats escull l'antítesi de l'aquosa lletada de l'univers i la particularitat d'un torç que és, a la vegada, humà i arbori. Entre Esteban Martínez, Jordi Trepà i Quilo Martínez crea el parèntesi visual de la particularitat translúcida de la radiografia. Finalment, per a Aguado, Gerona i Reina desvetlla l'orografia de l'home, paisatge i individu a l'uníson. Una oferta equilibrada i bella sense les estridències fàcils a les quals es podria prestar un tema com el que serveix d'excusa a aquesta *plaque*: la por.